

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України “Про оборонну інноваційну діяльність”

1. Мета і завдання законопроекту

Проект Закону України “Про оборонну інноваційну діяльність” розроблено з метою створення правових, організаційних, наукових, освітніх, технологічних та економічних умов для забезпечення технологічного суверенітету України у сфері безпеки та оборони, формування та функціонування ефективної національної системи оборонної інноваційної діяльності, підвищення обороноздатності держави через здобуття інноваційного лідерства та інтенсивний технологічний розвиток, створення передумов для перемоги у війні та досягнення стійкого миру через інноваційну технологічну перевагу над противником у сучасних умовах асиметричних та гібридних загроз.

2. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Цей Закон визначає принципи державної політики у сфері оборонної інноваційної діяльності та організаційно-правові засади інноваційної оборонної діяльності, формування інноваційних сил оборони, створює умови для стратегічного державно-приватного партнерства та інтеграції у спільний оборонний, науковий, освітній, технологічний, фінансовий та виробничий простір України, Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору задля забезпечення інноваційного лідерства України в сфері оборони та її технологічної переваги, підвищення обороноздатності держави та побудова інноваційних сил оборони, здатних адекватно реагувати на сучасні та майбутні безпекові та військові виклики та загрози.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Стаття 2 проекту Закону визначає основні завдання інноваційної оборонної діяльності, якими, зокрема, є:

1. забезпечення системного підходу до планування, координації та фінансування оборонних інновацій;
2. створення умов для формування, розвитку та ефективного застосування інноваційних сил оборони;
3. стимулювання та підтримка інноваційної активності суб'єктів високотехнологічного оборонно-промислового комплексу, наукових установ, закладів вищої освіти та приватного бізнесу, зокрема стартапів, у сфері оборони;
4. сприяння розбудові високотехнологічних оборонних кластерів та інфраструктури оборонних інновацій;
5. забезпечення інтеграції вітчизняної системи оборонних інновацій у міжнародну, шляхом гармонізації стандартів та участі у спільних програмах;
6. встановлення механізмів мотивації, підготовки та закріплення висококваліфікованих кадрів для оборонної інноваційної діяльності та інноваційних сил оборони;

7. сприяння комерціалізації результатів інноваційних високотехнологічних оборонних наукових досліджень та розробок та їх швидкому впровадженню у сферу національної безпеки та оборони України;
8. запровадження ефективних механізмів державно-приватного партнерства та залучення приватних інвестицій у сферу оборонних інновацій;
9. забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, що виникає у процесі оборонної інноваційної діяльності;
10. створення прозорих та спрощених процедур державного замовлення, закупівель та випробувань оборонних високотехнологічних інновацій, зокрема з використанням механізмів інноваційного партнерства (innovation partnership);
11. створення механізмів постійного моніторингу, оцінки ефективності та адаптації державної політики у сфері оборонних інновацій до швидкозмінних умов.

Проект Закону визначає основні принципи, на яких ґрунтується державна політика у сфері оборонної інноваційної діяльності, а також суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, якими є фізичні та юридичні особи, державні органи, а також їх об'єднання, які відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів України здійснюють або сприяють здійсненню оборонної інноваційної діяльності.

Статтею 6 встановлюється, що Уповноваженим органом виконавчої влади, що реалізує державну політику, здійснює управління та координацію у сфері оборонної інноваційної діяльності, є Державне агентство інновацій у сфері безпеки і оборони України (Держоборонінновації), основні завдання якого наступні:

1. розроблення пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері оборонних інновацій;
2. стратегічне планування та прогнозування високотехнологічних потреб оборони;
3. розробка проектів державних цільових програм у сфері високотехнологічних оборонних інновацій, внесення їх на розгляд Кабінету Міністрів України;
4. координація діяльності центральних органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання, наукових установ щодо реалізації державних цільових програм та проектів у сфері високотехнологічних оборонних інновацій;
5. управління Державним фондом розвитку високотехнологічних оборонних інновацій;
6. організація та проведення конкурсів на виконання високотехнологічних оборонних НДДКР, в тому числі за механізмами інноваційного партнерства;
7. сприяння Міністерству оборони України, Генеральному штабу ЗСУ, іншими центральними органами виконавчої влади і органам військового управління сектору національної безпеки і оборони України у забезпеченні функціонування інноваційних сил оборони;

8. координація створення та розвитку інфраструктури високотехнологічних оборонних інновацій (полігони, випробувальні центри, акселератори);
9. сприяння створенню та розвитку високотехнологічних оборонних кластерів;
10. організація роботи з гармонізації національних стандартів у сфері оборонних технологій зі стандартами НАТО (STANAG) та ЄС;
11. міжнародне співробітництво у сфері оборонних інновацій, представництво інтересів України в відповідних органах НАТО та ЄС;
12. аналітичне та інформаційне забезпечення діяльності суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, ведення єдиного реєстру оборонних інноваційних високотехнологічних проєктів;
13. сприяння захисту прав інтелектуальної власності, що виникають у результаті інноваційної оборонної діяльності;
14. участь у розробленні механізмів мотивації та підготовки кадрів для високотехнологічної оборонної інноваційної діяльності.

Для забезпечення формування, фінансування та координації передових науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у сфері оборони, безпеки та подвійного призначення в Держоборонінновації відповідно статті 7 проєкту Закону утворюється Центр передових оборонних дослідницьких проєктів (ЦПОДП), у структурі якого обов'язково утворюються такі підрозділи:

1. Підрозділ адаптивного управління, який відповідає за дослідження, розробки та контроль у сферах: адаптивних платформ і архітектур, універсальних програмних платформ, модульних апаратних систем, багатофункціональних систем управління та проєктування.

2. Підрозділ фундаментальних оборонних досліджень, який відповідає за дослідження, розробки та контроль у сферах: фундаментальної фізики та нових фізичних принципів, перспективної енергетики та матеріалів, біо- та біомедичних технологій і медико-біологічного захисту, прикладної та обчислювальної математики, квантових, нано- і піко технологій

3. Підрозділ інновацій в інформаційних технологіях, який відповідає за дослідження, розробки та контроль у сферах: систем моніторингу та управління, високопродуктивних обчислень, інтелектуального аналізу даних, систем розпізнавання образів, лінгвістичних та когнітивних інформаційних систем, штучного інтелекту.

4. Підрозділ мікросистемних технологій, який відповідає за дослідження, розробки та контроль у сферах: електроніки та фотоніки, мікро- та наноелектромеханічних систем, перспективної архітектури інтегрованих мікросхем, алгоритмів розподіленого зберігання даних.

5. Підрозділ стратегічних технологій, який відповідає за дослідження, розробки та контроль у сферах: систем зв'язку, передачі даних та управління, систем та засобів захисту інформації та інформаційних мереж, засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ), кібербезпеки та кібероборони, систем виявлення замаскованих цілей на нових фізичних принципах, альтернативних і автономних джерел енергії.

6 Підрозділ тактичних технологій, який відповідає за дослідження, розробки та контроль у сферах: систем високоточного озброєння, перспективних космічних систем, кіберфізичних та роботизованих систем, безпілотних систем повітряного, наземного, надводного, підводного та космічного базування, лазерних і некінетичних засобів ураження, перспективних систем моніторингу та управління.

Для забезпечення наукового, технологічного та експертного супроводу державної політики у сфері оборонних інновацій при Держоборонінновації утворюється Науково-експертна рада з оборонних інновацій, до складу якої на конкурсній основі обов'язково включаються провідні фахівці, науковці та практики з різних галузей знань, у тому числі:

1. Представники Національної академії наук України, провідних науково-дослідних інститутів оборонного та подвійного призначення.
2. Представники закладів вищої освіти, що проводять наукові дослідження та готують кадри для оборонно-промислового комплексу та інноваційних сил оборони за високотехнологічними напрямками.
3. Представники бізнес-середовища: керівники та технічні директори провідних високотехнологічних оборонних підприємств, представники венчурних фондів, технологічних стартапів.
4. Представники громадських об'єднань та експертних центрів, що спеціалізуються на питаннях інновацій в сферах безпеки, оборони, технологічного розвитку.
5. Фахівці з міжнародного права, експортного контролю та стандартизації (STANAG).

Основним інструментом планування та реалізації державної політики у сфері оборонних інновацій визначено Державну цільову програму розвитку оборонних інновацій, яка затверджується постановою Кабінету Міністрів України строком на 5 років з щорічною корекцією. Вона є обов'язковою для врахування Кабінетом Міністрів України при формуванні пропозицій Верховній Раді України щодо формування Плану законопроектних робіт Верховної Ради України та Проекту Закону про Державний бюджет України.

Аналітичне, інформаційне та методичне забезпечення діяльності Держоборонінновації здійснюється Центром компетенцій з оборонних інновацій та майбутніх технологій (Центр компетенцій), який утворюється у Національному науково-дослідницькому військовому інституті.

Розділ IV проекту Закону визначає зміст інноваційних сил оборони (ІСО) та підготовки кадрів. Зокрема, стаття 15 тлумачить поняття та встановлює завдання ІСО, якими є спеціально сформований компонент системи безпеки та оборони України, що поєднує постійно діючі військові частини і підрозділи, науково-дослідні підрозділи, заклади вищої освіти, центри компетенцій та експериментально-бойові підрозділи, основним призначенням яких є апробація, адаптація, впровадження та ефективне бойове застосування перспективних зразків озброєння, військової техніки, програмного забезпечення, а також

новітніх форм, методів та технологій ведення бойових дій та управління ними, підготовки кадрів.

Згідно статті 16 для комплексної підготовки висококваліфікованих кадрів для інноваційних сил сектору безпеки та оборони України, оборонно-промислового комплексу, проведення наукових досліджень в сфері високих оборонних технологій та інновацій Кабінетом Міністрів України утворюється Національний дослідницький військовий інститут (НДВІ), який підпорядковується Держоборонінновації та є військовим закладом вищої освіти з особливим статусом, що поєднує високотехнологічну інноваційну освітню, наукову, дослідницьку, виробничу та випробувальну діяльність за різними напрямками.

Для всебічного забезпечення діяльності Інноваційних сил оборони у складі НДВІ статтею 17 передбачається створення єдиної мережі спеціалізованих полігонів, лабораторій та центрів моделювання, у тому числі – багатофункціональний інноваційний полігон (головний експериментальний полігон для комплексного випробування нових та інноваційних систем озброєння, техніки, тактик та управління в умовах, що імітують сучасне поле бою тощо), кіберполігон, полігон безпілотних та інших роботизованих систем, центр великих даних (дата-центр) та ШІ, спеціалізовані лабораторії при НДВІ та провідних інститутах, НДІ та центрах НДВІ (лабораторія штучного інтелекту, лабораторія нових матеріалів, лабораторія радіоелектронної розвідки тощо).

Подальші розділи та статті проекту визначають державну підтримку, податкові та митні пільги для суб'єктів оборонної інноваційної діяльності, а також наукове забезпечення оборонної інноваційної діяльності, державне замовлення на оборонні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), механізми комерціалізації результатів оборонних НДДКР, особливості правової охорони інтелектуальної власності у сфері високотехнологічних оборонних інновацій, розвиток державно-приватного партнерства у сфері оборонних інновацій як пріоритетного механізму залучення приватних інвестицій, компетенцій та управлінських практик для реалізації стратегічно важливих проєктів. Важливим також є міжнародне співробітництво у сфері високотехнологічних оборонних інновацій на основі принципів взаємної вигоди, дотримання норм міжнародного права, відповідальності за нерозповсюдження та сприяння досягненню стратегічної мети – повноправного членства в НАТО та ЄС. Серед основних напрямків міжнародної співпраці у сфері високотехнологічних оборонних інновацій є:

- участь у програмах НАТО з науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР);
- співпраця з передовими оборонними компаніями та центрами країн НАТО;
- гармонізація стандартів (STANAG) та процедур.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Закон України "Про національну безпеку України";
 Закон України "Про оборону України";
 Закон України "Про Збройні Сили України";
 Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність";
 Закон України "Про інноваційну діяльність";
 Закон України "Про державні цільові програми";
 Закон України "Про державно-приватне партнерство";
 Закон України "Про публічні закупівлі";
 Закон України "Про оборонні закупівлі";
 Закон України "Про державну таємницю";
 Закон України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах";
 Податковий кодекс України у частині пільг та стимулів;
 Митний кодекс України у частині переміщення товарів подвійного призначення та компонентів для оборонних інновацій;
 Інші закони України, що регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності, стандартизації, захисту інформації, корпоративного управління державними підприємствами.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Фінансування інноваційної оборонної діяльності здійснюється за рахунок: коштів державного бюджету України; коштів спеціальних фондів; приватних інвестицій; міжнародної технічної та фінансової допомоги.

Для цільового та гнучкого фінансування ризикових інноваційних проєктів Кабінетом Міністрів України створюється Державний фонд розвитку високотехнологічних оборонних інновацій (далі – Фонд) як спеціальний фонд державного бюджету України, положення про який затверджується Кабінетом Міністрів України.

6. Запобігання корупції

У законопроекті відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

7. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Реалізація проєкту Закону сприятиме створенню правових, організаційних, наукових, освітніх, технологічних та економічних умов для забезпечення технологічного суверенітету України у сфері безпеки та оборони, формування та функціонування ефективної національної системи оборонної інноваційної діяльності, підвищення обороноздатності держави через здобуття інноваційного лідерства та інтенсивний технологічний розвиток, створення передумов для перемоги у війні та досягнення стійкого миру через інноваційну технологічну перевагу над противником у сучасних умовах асиметричних та гібридних загроз.

“ ” “ ”

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ (№ 85)

